

School en Cultuur

TABAKSTEELTMUSEUM

Amerongen en de tabak

Tabaksteeltmuseum

De Werkhoven
GESCHIEDENIS VOOR U

School en Cultuur

Amerongen en de tabak

Erfgoed project voor groep 7 en 8

Ontwikkeling van het project:

De Werkhoven 'Geschiedenis voor u':
Annet Werkhoven
Vormgeving: Yanno Post / Nina Werkhoven

De Werkhoven 'Geschiedenis voor u'

Juni 2024

Copyright:

Dit materiaal is bedoeld voor gebruik binnen uw school en mag niet vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden voor gebruik daarbuiten zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting De Werkhoven voor lokale historie.

Inhoudsopgave

• Inleiding	2
• Lessenoverzicht	3
• Les 1 Voorbereiding in de klas	4
• Les 2 Bezoek op locatie	6
• Les 3 Verwerking in de klas	7

Bijlagen

• Ansichtkaart	8
• Leerlingenwerkblad bij les 1	9
• Antwoorden leerlingenwerkblad	11
• Handleiding debat bij les 3	12
• Informatie over de docent en de locatie	14
• Ppt en informatie bij les 1	15

Inleiding

Doelgroep

Dit project is voor groep (6) 7 en 8 van het primair onderwijs. Leerlingen uit deze groepen hebben vele technieken en vaardigheden opgedaan in hun schoolloopbaan. Nieuw is dat zij op deze leeftijd kunnen denken, kijken en luisteren vanuit verschillende perspectieven.

Doelstelling

De leerlingen maken kennis met erfgoed in de directe omgeving van Veenendaal. Erfgoed dat ook een belangrijke rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van het dorp Veenendaal.

Leerlingen van de groepen (6), 7 en 8 kunnen zich inleven in een andere tijd en kunnen opgedane kennis toepassen door middel van werkopdrachten. Daarnaast zijn ze in staat aan elkaar te vertellen wat ze hebben geleerd. In de vorm van een debat kunnen ze op verschillende manieren leren naar een onderwerp te kijken.

Werken en wonen is van alle tijden. Ook nu moeten we werken voor de kost. Er is wel heel veel veranderd in de manier van (wonen en) werken en het soort werk door de jaren heen. In Amerongen was op een bepaald moment de tabaksteelt heel belangrijk werk voor de mensen daar, het heeft grote invloed gehad op de ontwikkeling van het dorp en op de manier van leven. De ontwikkeling van het dorp Veenendaal is nauw verbonden met die

van Amerongen. Maar hoe dan? Tabaksteelt was seizoensarbeid. De hele familie werkte mee op het land en in de tabaksschuur. Maar wat deden ze dan in de winter? En wat had Kasteel Amerongen met de tabaksteelt te maken? Dit project neemt de leerlingen mee naar de tijd van toen en naar antwoorden op bovenstaande vragen. In een debat achteraf gaan ze discussieren over het fenomeen 'roken', destijds gezond en iets heel gewoons, maar dat kun je er tegenwoordig niet meer van zeggen...

Inhoud

Om de leerlingen voor te bereiden op het bezoek aan de locatie krijgen ze uitleg over het onderwerp en maken opdrachten. Door in de voorbereidende les aandacht aan het thema te besteden, gaan de leerlingen voorbereid naar de locatie. Ze zijn al verwonderd en geprikkeld en zullen ter plekke meer begrijpen en opnemen wat ze zien. Na afloop volgt een creatieve verwerking, waardoor het project een mooi geheel vormt. Les 1 wordt in de klas gegeven, les 2 is een bezoek aan de locatie en les 3 is weer in de klas.

De lessen in deze handleiding zijn beschreven aan de hand van een vaste structuur: inleiding-kern-afsluiting.

Lessenoverzicht

Les 1	
Les	Vorbereiding in de klas door de leerkracht
Activiteit	Naar aanleiding van een ansichtkaart start de les met voorbereidende informatie over Amerongen, Veenendaal, tabaksteelt, de invloed van Kasteel Amerongen en hoe er gewoond en gewerkt werd
Benodigdheden	Ansichtkaart en ppt.
Les 2	
Les	Bezoek op locatie o.l.v. gastdocent Annet Werkhoven
Activiteit	Naar het Tabaksteeltmuseum. D.m.v een speurtocht door het museum leren de leerlingen over wonen en werken in Amerongen en omstreken.
Benodigdheden	Passende kleding en vervoer
Les 3	
Les	Verwerking in de klas o.l.v de leerkracht
Activiteit	Debat over 'roken is ieders eigen verantwoordelijkheid'
Benodigdheden	Debatregels (zie bijlage 4) Klas in U-vorm, papier, pennen

Les 1

Vorbereiding in de klas

- **Activiteit:** Klassengesprek aan de hand van de ansichtkaart, de ppt en individuele opdrachten
 - **Vak:** Geschiedenis (heemkunde)
 - **Doel:** De leerlingen weten meer over het wonen en werken in hun eigen omgeving (Amerongen en omstreken)
 - **Duur:** Max. 60 minuten.
 - **Lespakket:** Docentenhandleiding, ansichtkaart, ppt + bijlage met notities en werkblad
-
- **Vorbereiding:**
 - Zet de ansichtkaart klaar op het digibord (bijlage 1)
 - Zet de ppt. klaar en print de ppt en notitiepagina.
 - U kunt e.e.a. downloaden van de website van School & Cultuur bij de downloads op de pagina van de les.
 - Kopieer het leerlingenwerkblad (bijlage 3).
-
- **Aansluiting bij Canons:**
 - Nationale Canon: Vensters over de Grachtengordel, Buitenhuizen 17e en 18e eeuw;
 - Regionale Canon: Utrecht Zuidoost: venster Tabaksteelt 17e -19e eeuw en Eemland venster 'Tabaksteelt'
-
- **Aansluiting methode:**
 - AK: Landbouw en ontwikkeling platteland
 - Ges: Tijd van pruiken en revoluties (1700-1800) en Tijd van burgers en stoommachines (industrialisatie en 19e eeuw)
 - Meer informatie over het Tabaksteeltmuseum: www.tabaksteeltmuseum.nl

Les 1

Vervolg

Lesverloop

Ansichtkaart (5 min.)

De klas heeft een ansichtkaart ontvangen. U laat de kaart zien en vertelt aan de leerlingen wat er op de voorkant staat (groeten uit Amerongen). U of een leerling leest voor wat er op de achterkant staat. U gaat graag in op de uitnodiging en zegt zoiets als: 'Wat een mooie kans om meer te weten te komen van Amerongen en de tabaksteelt. En wat zou dat dan met Veenendaal te maken hebben? Daarvoor moeten we vast terug in de geschiedenis. Laten we ons dan maar eens voorbereiden op dit bezoek.'

Voorkennis leerlingen (10 min)

U bespreekt met de leerlingen wat ze weten van de tabaksteelt en of ze wel eens in Amerongen, het Kasteel en in het Tabaksteelmuseum zijn geweest. En weten ze iets te vertellen over hoe er vroeger gewoond en gewerkt werd? Wat is het verschil tussen wonen in Veenendaal en wonen in Amerongen? (Bijvoorbeeld: Amerongen is veel kleiner dan Veenendaal en in Amerongen zijn heel veel bossen er is geen industrie, geen winkelcentra en fabrieken. Dat is er wel in

Veenendaal) Wat zouden de mensen in Amerongen vinden van de mensen in het Kasteel? Zouden ze blij zijn met zulke voorname burens, of zouden ze er ook last van hebben?

Opgedane kennis leerlingen (10 min.)

U bespreekt met de leerlingen wat zij weten over Amerongen, de tabaksteelt, de invloed van het Kasteel op het dorp en over de band die Amerongen met Veenendaal had.

Opdrachten (15 min.)

U laat de leerlingen het leerlingenwerkblad (bijlage 3) maken en bespreekt daarna de antwoorden.

Afsluiting (10 min.)

U inventariseert met de leerlingen wat zij kunnen gaan vragen aan de tabaksboer en de gravin tijdens hun bezoek aan het Tabaksteelmuseum. Wat zijn de belangrijkste dingen die de leerlingen te weten zijn gekomen? In de volgende les brengt u met de leerlingen een bezoek aan het Tabaksteelmuseum.

Facultatief: (10 min)

Video: 'Eemlands pioniers in tabak'. Aflevering 5 van 'Het verleden van Utrecht' te vinden op YouTube. Hoe kwam de tabaksteelt in Nederland tot bloei? Het gaat in deze film voornamelijk over de tabaksteelt in de regio Amersfoort.

Les 2

Bezoek op locatie:

Korte inhoud van de les

Het Tabaksteelmuseum in Amerongen

- **Doel:** De leerlingen speuren naar en krijgen informatie over het wonen, werken en de tabaksteelt in Amerongen en omgeving
- **Tijd:** 60 minuten
- **Nodig:** Bij de weersomstandigheden passende kleding
- **Locatie:** Tabaksteelmuseum Amerongen (zie bijlage 5)
- **Vorbereiding:** Regel zelf vervoer voor de leerlingen naar Tabaksteelmuseum Amerongen

Verloop van de activiteit

De leerlingen en begeleiders worden welkom geheten door de gravin en een tabaksboer voor het Tabaksteelmuseum. De gravin en de tabaksboer vertellen wat zij daar doen en nodigen de leerlingen uit om mee naar binnen te gaan, want er is een verrassing voor de leerlingen maar die moeten ze eerst wel zelf zoeken. Twee aan twee doen de leerlingen een speurtocht. Als de antwoorden van de speurtochtvragen goed zijn komt er een zin uit. Die zin wordt naderhand besproken met de gravin en de tabaksboer. Krijgen de leerlingen nu een verrassing? De gravin heeft wat anders in haar hoofd dan de tabaksboer! Dan wordt er afgesloten en gaan de leerlingen en begeleiders weer naar buiten. Uitgezwaaid door de gravin en de tabaksboer.

Les 3

Verwerking in de klas

Korte inhoud van de les

De leerlingen voeren op basis van een stelling een debat.

- **Doel:** De leerlingen krijgen inzicht en vaardigheid in debat technieken en kunnen voor zichzelf conclusies trekken rond de vraag of roken en tabak wel of niet gezond is en of ze wel of niet willen gaan roken.
- **Tijd:** 60 minuten
- **Nodig:** Papier, pennen
- **Locatie:** Eigen klaslokaal
- **Vorbereiding:** Neem bijlage 4 door

Inleiding

Vertel de leerlingen dat ze een debat gaan voeren rond het wel of niet roken. In bijlage 4 staan de debatspelregels op een rijtje.

Kern

Organiseer in het lokaal een debat opstelling (een soort 'U'. Een groep links, een groep rechts en de jury in het midden aan de onderkant van de 'U')
 voorstanders,
 tegenstanders,
 publiek,
 jury,
 verslaglegger voor,
 verslaggever tegen,
 gespreksleider

Stelling

De stelling waar het om gaat is de volgende: Wel of niet roken is ieders eigen verantwoordelijkheid.

Afsluiting

Bespreek met de leerlingen na hoe zij het debat ervaren hebben

